

ДМИТРИЈ Д. ШОСТАКОВИЧ

ВОЛИМ СВЕ ЖАНРОВЕ: ОД МИСЕ БАХА ДО ШТРАУСОВЕ ОПЕРЕТЕ¹

Превеле с руској: Бојданка Живановић и Луна Градинџић

Коју од својих композиција највише волиш?

Дмитриј Д. Шостакович: Нисам сигуран да ли ће вас задовољити мој одговор. Ако не бих волео сва моја дела, онда их, вероватно, не бих ни стварао. Знате, постоји једна руска пословица: дете, чак и кад је криво, оцу свом и мајци је мило. Када слушам своје композиције, јасно видим њихове недостатке. Али ако не бих видео те недостатке, онда, очигледно, не бих ни писао наредну композицију... У сваком случају, у сваком новом делу покушавам да некако избегнем недостатке које сам уочио у претходно створеној музици. Стога не могу да кажем коју своју композицију волим највише.

Ви сте у више наврата изражавали мишљење о одрживости оперског жанра. Шта, по Вашем мишљењу, чини то способним?

Понекад се може чути суд да у данашњем времену оперски жанр, да тако кажем, пропада. Ја се са тим категорички не слажем. Одрживост овог или оног оперског жанра зависи од много чега. На пример, од квалитета поставке, извођења. Тешко је рећи због чега се нека дела не задржавају на репертоару. Наравно, овде је присутна и кривица композитора, али улога самог театра је, подвучим,

¹ Извор: „Люблю все жанры: от мессы Баха до оперетты Штрауса”, *Русский язык за рубежом*, 2/1973, 93–94.

огромна. Тешко питање... Можда ово није директно повезано са питањем, али, рецимо, Пушкинов *Борис Годунов* велико је дело песника, а ма како да је необично, скоро да нема сценског живота. Док је у опери Мусоргског *Борис Годунов* (по драми Пушкина) живот изразито раскошно приказан. Дакле, то је комплексно...

Које опере сценских композиција сматрате најзанимљивијим?

Пре свега, опере Бенцамина Бритна *Питер Грајмс*, *Обрћај завршња* (либрето у њој није леп, али музика је очаравајућа), *Сан леиње ноћи*. Све те опере су изванредне!

У последње време, како код нас, иако и у иностранству, моле су се чути Ваца Друга и Трећа симфонија. Значи ли то да ауторски „вето“ на ова дела нема више велику снагу?

Ја „вето“ на *Другу* и *Трећу симфонију* нисам ни стављао. Једноставно сам рекао и поновићу сад да не сматрам та остварења најуспелијима и најбоље би било уместо њих изводити нека друга моја дела.

Какво је Ваше мишљење о кинематографској музици?

Музика у филму игра огромну улогу и може се много говорити о томе како је искористити. Волим да радим у кинематографији. Али никакве нарочите задатке притом не постављам пред себе. Главна је да је добра музика ту неопходна исто као и свуда. Наравно, музика одговара сценарију, идејном садржају. А прекомерни разговори о специфичностима су сувишни.

Какав је Вац однос према музичкој форми њених мјузикла, чији је најсвећлији пример, можда, Прича са западне стране Леонарда Бернштајна?

Видео сам *Причу са западне стране*, и допало ми се. То је интересантно и даровито дело. Ипак, нисам видео у њему те посебне жанровске одлике. То је просто музички спектакл са добром музиком.

Кажите нешто више, молим Вас, о Вацој „стваралачкој лабораторији“.

Ако ми посао иде, онда пишем скоро све време: и ујутро, и током дана и увече. Очигледно, то није правилан стваралачки

метод. Уз то, ја изузетно брзо пишем, што, такође, сматрам својим недостатком. Због тога се код мене јављају неуспешна места, која затим понекад исправљам. Можда главни свој задатак видим у томе да моја музика обавезно налази одјек код слушалаца. Раније сам могао да радим одмах над неколико композиција. А сада не. Сада могу да радим само над једним...

Како долази Ваџа музика до слушалаца?

Некада брзо, некада не... Овде све зависи од извођача. Када свираш сам, тада одлично осетиш како ће публика усвојити твоју музику. Као извођач ја сам наступао до 1958. године. Да немам болесну руку, не бих оставио своје извођачке активности до данас...

Неко време сѝе радили са Владимиром Мајаковским и Всеволодом Мејерхолдом...

Да, писао сам музику за драму Мајаковског *Сѝеница*, која је била постављена у позоришту Мејерхолда. Ту сам се и упознао са Мајаковским. Песник је учествовао у поставци и сећам се да ми је давао савете. „Желео бих”, говорио је он, „да музика личи на оркестар ватрогасаца!”

Да ли бисѝе моѝли да нам наведеѝе Ваџеѝ омиљеноѝ ѝисца, композиѝора?

Вечито питање... Сматрам себе изразито срећним због тога што волим много њих. И руске и стране писце, композиторе, и класичне и савремене. И мислим да сваки човек, сваки музичар, мора да негује у себи такав однос. Топло саветујем то свакоме. А то колико много човек некада изгуби... Једном ми је један човек рекао на прекор да сам сваштојед, да „једем” сву музику „од Баха до Офенбаха”. Отуд ни омиљеног писца ни омиљеног композитора не могу навести. Волим све. Немам ни омиљене жанрове. Волим их све: од Бахове мисе до оперете Јохана Штрауса...